

TALOUSDEMOKRATIA

Raha-asiantuntijuutta kaikille

6.2.2020 Aalto-Sali, Jyväskylä

Valteri Aaltonen

Talousdemokratia ry:n varapuheenjohtaja

valtteri@talousdemokratia.fi

TALOUSDEMOKRATIA

”Suomen Talousdemokratia ry:n tarkoituksena on ohjata yhteiskuntaa kohti kestäväää ja demokraattista talousjärjestelmää tuomalla esiin uskottava ja käytännöllinen vaihtoehto velkaperusteiselle rahajärjestelmälle sekä lisätä kansalaisten kiinnostusta yhteiskunnalliseen talousjärjestelmään ja sen kehitykseen.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys levittää tietoa velkaperusteisen rahajärjestelmän ongelmista sekä sen vaihtoehtoista, harjoittaa julkaisu- ja tiedotustoimintaa. Vaihtoehtoisen rahajärjestelmän edistämiseksi yhdistys pyrkii vaikuttamaan valtiollisiin asioihin ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon tekemällä aloitteita, ottamalla kantaa ja antamalla lausuntoja.”

esim. [lausunto koskien keinoja hillitä kotitalouksien velkaantumista \(2019\)](#)

www.talousdemokratia.fi

Taustaa

- [Talousdemokratia ry perustettiin vuonna 2009](#)
- Finanssikriisin myötä 2010-luvulla [kansainvälinen rahareformiliike IMMR](#) alkoi muotoutua nyt 30 jäsenjärjestöä maailmanlaajuisesti.
- [2014: Iso-Britannian parlamentissa väittely rahasta](#)
- 2015: Euroopan keskuspankin Quantitative Easing ohjelman myötä perustetaan QE for the People –kampanja, joka vaatii helikopterirahan eli [elvyttävän kansalaisosingon](#) käyttöönottoa.
  - Islannissa pääministerin perustama työryhmä ehdotti rahareformia jatkotutkimuksiin toteuttamista varten (Panaman paperien ja vaalien jälkeen idea kuopattiin).
- 2016: [Pikkuparlamentissa keskustelutilaisuus rahareformista](#)
  - Alankomaissa parlamentaarinen keskustelu pankkiiriteatterin ja kansalaisaloitteen myötä.
- 2018: [Sveitsissä 24 % kannatti rahareformin toteuttamista kansanäänestyksessä](#) (äänestysprosentti 33).
  - QE4People -kampanja järjestäytyi [Positive Money Europe](#) organisaatioksi.
- 2019: Alankomainen [parlamentaarinen selvitys](#) suosittelee turvallisten pankkitilien perustamista.

**VOLLGELD
INITIATIVE**

FÜR KRISENSICHERES GELD:
GELDSCHÖPFUNG ALLEIN
DURCH DIE NATIONALBANK!

PositiveMoney

"Issuing our own digital currency could be expected to increase the central bank's possibilities to steer the money supply, that is, issuing could in some situation function as a monetary policy tool."

TEKSTI ILPO PUHAKKA KUVA VELDA PARKKINEN

Rahanluonti siirtymässä Islannissa pankeilta valtiolle

Rahauudistuksella halutaan tasata lasku- ja nousukausia sekä hankkia valtiolle kerralla miljardien edestä rahaa.

LOPPUKESÄstä olemme vaihteeksi saaneet kuulla rommaus uutisia: Shanghaiin pörssi on tullut sykkähdyksittäin alas yli 40 prosenttia, Kiinan talouskasvu pelitään hidastuvan, ja tuomiopäivän ennustajat odottavat 1930-lukua pahempaa maailmantalouden lamaanusta. Eikö finanssikiirisistä opittu mitään?

Ainakin Islannilla on vakaa aikomus oppia 2008 maahan iskeneestä pankkikiirisistä. Sen hallitus valmistelee rahareformia eli rahanluonnin valtiollistamista. Toimenpiteen ensisijainen päämäärä on estää pankkeja voimistamasta talouden nousuja ja laskuja niiden lisäessä velan ja rahan määrää omia voitto- ja kasvuyrityksiä ajakseen.

Tulevaisuudessa kaikki raha islantilaisissa pankeissa olisi keskuspankkirahaa. Pankit eivät voisi luoda uutta rahaa myöntäessään esimerkiksi asuntolainoja, vaan niiden olisi lainattava se keskuspankista tai määrärajoitettailta. Pankit toimisivat ainoastaan rahan välittäjinä, kuten moni kuvittelee nykyäänkin pankkien toimivan.

SUUNNITELMA esiteltiin keväällä edistyspuolueen, Islannin keskustan, poliitikon **Frosti Sigurjónssonin** raportissa *Monetary Reform*.

"Olla yhteydessä Sigurjónssonin hiljattain. Hän sanoi, että rahareformi on nyt selvitysasteella ministeriöissä. Nyt selvitetään esimerkiksi, mitä se vaatii lainsäädännöllisesti", kertoo rahareformista väitöskirjaa Helsingin yliopistolla tekevä **Patrizio Lainä**.

Lainä kuuluu talousdemokraattien, jotka ajavat rahanluonnin demokraattisempaan rahareformiin. Ajatus uudistuksesta on vanha. Lainän on juuri kirjoittanut tieteellisen artikkelin siitä, miten rahareformia vastaava uudistus toteutettiin Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa 1800-luvulla. Silloin reformi jäi puolittehen, kun pankit korvasivat niitä kiellettyjen seteleiden valmistamisen luomalla talletuksia.

Rahareformin idea on saanut uutta voimaa finanssikiirien jälkeen.

Sitä ajavia kansalaisliikkeitä on yli 20 maassa ja jotkin puolueet, kuten Iso-Britannian vihreät ja Tanskan Alternativet, ovat ottaneet reformin ohjelmaansa.

ISLANTI on tällä hetkellä ainoa maa, jossa rahareformia ajetaan hallitustasolla. Muissa maissa se on päässyt korkeintaan parlamentaariselle tasolle eli kansanedustajat tai puolueet ajavat sitä ilman hallituksen tukea. Sigurjónssonin raportti seuraillee Lainän mukaan pitkälti brittien Positive Money -liikkeen näkökantoja.

"Jotakin asioita siinä on konkretisoitu. Esimerkiksi määräaikaistalutuksen ehdotetaan 45 päivän minimiä, jottei niistä kehityisi rahareformin jäl-

keistä rahan korvaajaa, kuten pankkitalletuksille kävi pankkien seteleiden sadan prosentin reservivaatimuksen jälkeen 1800-luvulla."

Sigurjónssonin raportissa esittämät rahareformin hyödyt eivät jää rahan määrään ja talouden vakauden kontrollointiin. Koska rahanluonti ei enää edellyttäisi velanottoa, keskuspankki voisi laittaa rahan kiertoon julkisina menoina ja investointeina. Raportti esittääkin merkittävää Islannin julkisen velan kertaluonteista vähentämistä rahareformin siirtymisen yhteydessä, kun alkuperäinen rahavaranto on luotava.

Alkuperäisen rahapöytäluomuksen jälkeinkin rahaa on laskettava liikkeelle vuosittain julkisten menojen

muodossa. Luotavan rahan määrä on raportissa arvioitu siten, että rahaa tehtäisiin talouskasvun ja inflaation tarpeisiin, jotka molemmat olisivat noin kaksi prosenttia vuodessa. Siten valtion olisi laskettava liikkeelle Islannin nykyisestä rahamäärästä laskettuna noin 20 miljardia kruunua vuodessa. Vastaava laskutoimitus Suomeen suhteutettuna tarkoittaisi noin 4,5 miljardia euroa vuodessa.

HETKINEN. Suomeen suhteutettu lukuhan vastaa pitkälti sitä, mistä valtiovarainministeriö on puhunut liikkautustarpeensa kestävyysvajeen kumoiseksi umpeen. Eikö rahareformi sopisi Suomeen ja Euroopan kriisimailiin, kun valtio saisi sillä kerralla miljardien edestä rahaa julkisten menojen kattamiseen?

"Rahareformia voisi hyvinkin ajatella ratkaisuksi Euroopan kriisimailiin, mutta eurojärjestelmässä sitä on aika mahdotonta toteuttaa. Se siis vaatisi käytännössä euroeroa, ellei rahareformia toteutettaisi koko eurojärjestelmän tasolla, mikä on aika epäodennäköistä"

Lainä näkee, että euron lisäksi toinen syy, miksi valtiot ja poliitikot eivät hanakemmin aja rahareformia, on yleinen hyperinflaation pelko. Sitä hän pitää harhaluulona, koska kaikkiin historiallisiin hyperinflaatiojaksoihin on liittynyt tuotantorakenteen romahtaminen.

Islannissa yksi pääperusteista rahareformille on ollut pankkien hoititon rahanluonti, josta on seurannut kohtuuttomia inflaatiojaksokoja. Rahareformin jälkeen rahanluonnin määrästä päättäminen voidaan delegoida Euroopan keskuspankin johtokunnan kaltaiselle erilliselle toimielimelle, jolla on annettu inflaatio tavoitteet, tai vaihtoehtoisesti poliitikot päättävät rahanluonnin määrästä ja ovat sitä vastuussa äänestäjilleen.

Uuden rahan alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poliitikot joutuisivat joka tapauksessa päättämään, kun raha ei enää tule järjestelmään pankkien myöntämien lainojen muodossa.

Tunnetut ja tuntemattomat globaalit ja lokaalit haasteet

- Vuonna 2020: köyhyyttä, sota, saasteilla pilattuja paikkoja, mahtavia osinkotuloja, heikennettyjä työehtosopimuksia, alustatalous, kiertotalous, digitalisaatio, ilmastonmuutos, vastuullista sijoittamista...
  - Mitä tapahtuu? Tapahtuuko mitään? Kuka hyötyy kuka ei?
  - Mikä on rahan suhde kaikkeen tähän?

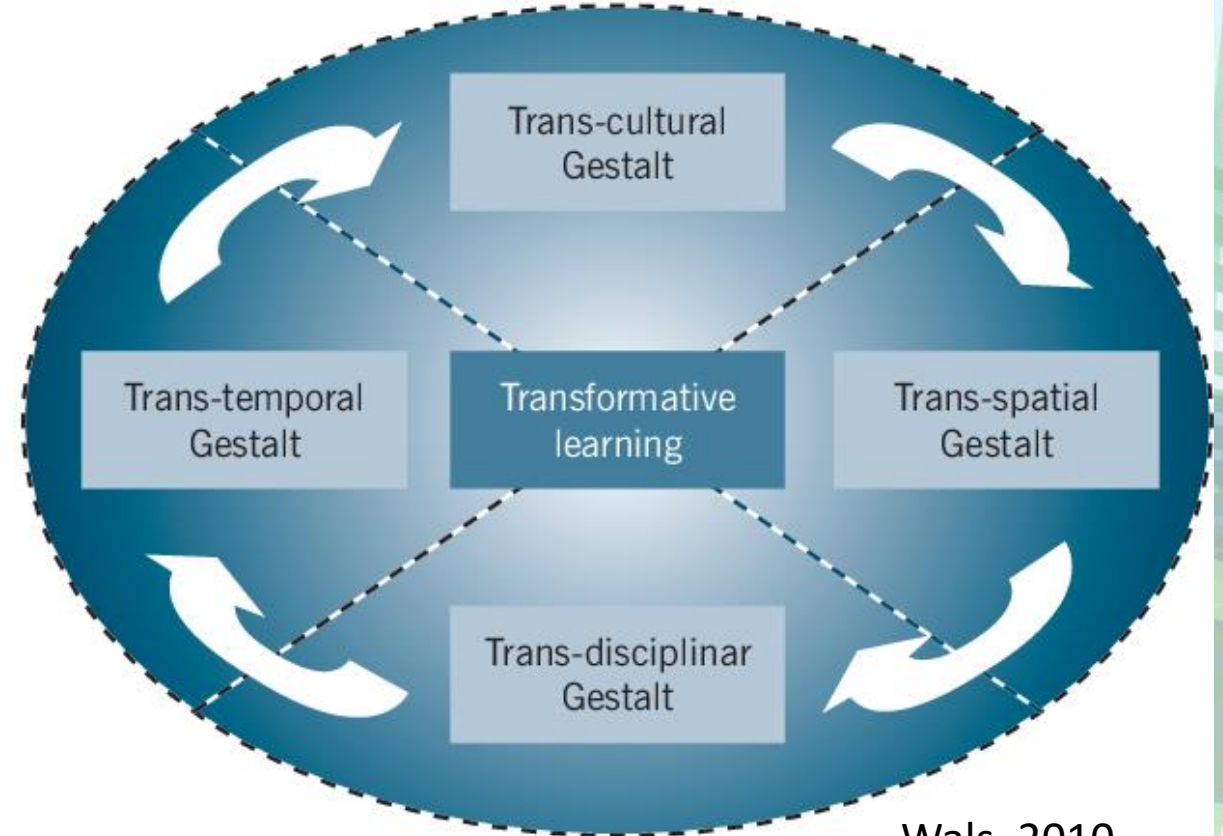

Välineellinen oppiminen ei ole riittävää

- Nykypäivän monimutkaiset ja toisiinsa kytkeytyneet yhteiskunnalliset ongelmat eivät ole ratkaistavissa yksinkertaisin keinoin tai lisäämällä tietoa (jota muutenkin on jo kylliksi)
- Koulutusjärjestelmä on perustunut pitkälti tiedon määrälliseen kasvattamiseen (opettaja siirtää tietoa oppilaille, oppilaiden osaaminen testataan)

Oppimislähtöinen sivistys on kestäväää ja kunnioittavaa

- Kestävemmän yhteiskunnan rakentaminen vaatii jatkuvaa oppimista ja monipuolista hahmottamista.
- Saksalaiset kestävän koulutuksen tutkijat puhuvat *Gestaltswitchingistä* eli hahmotuksen tai mindsetin vaihtokyvystä.
- Kuvaajassa esitetyn muutoksellisen oppimisen taustalla kulttuurien, ajan, tilan ja eri alojen ylittävä hahmottaminen.

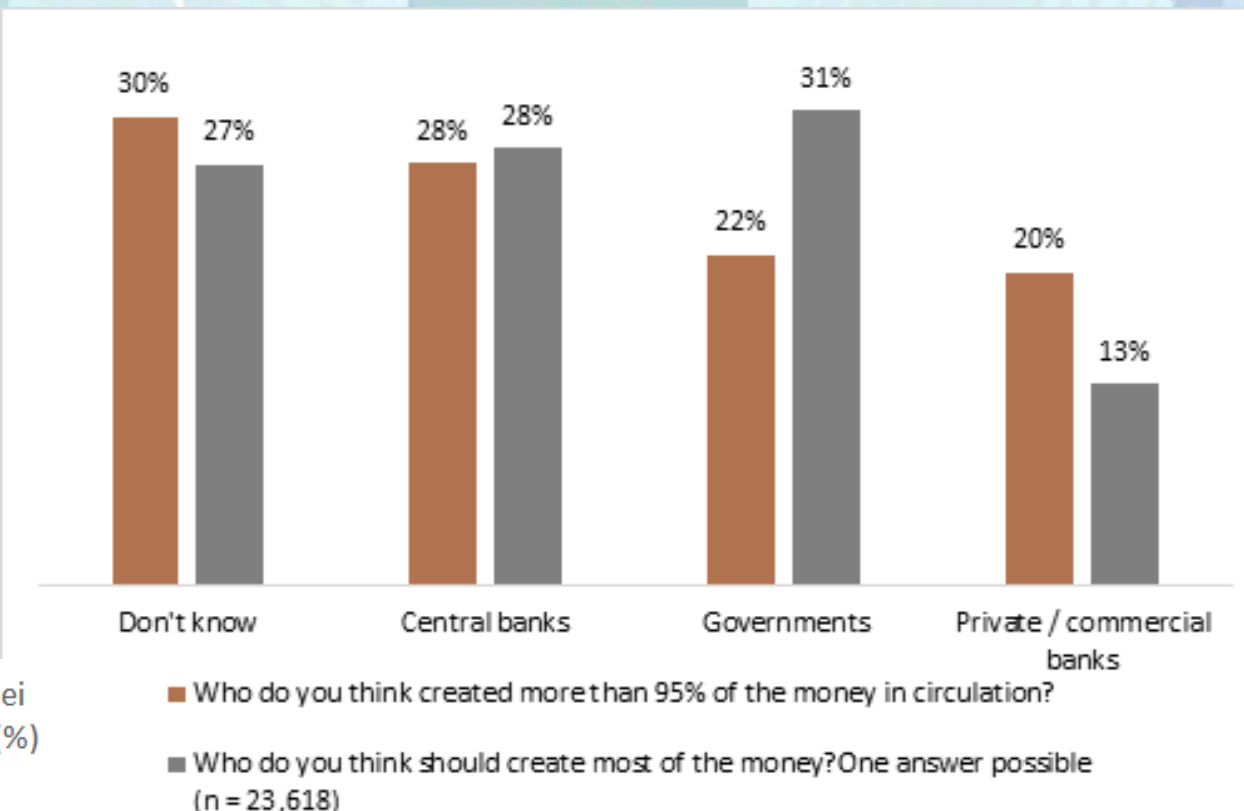
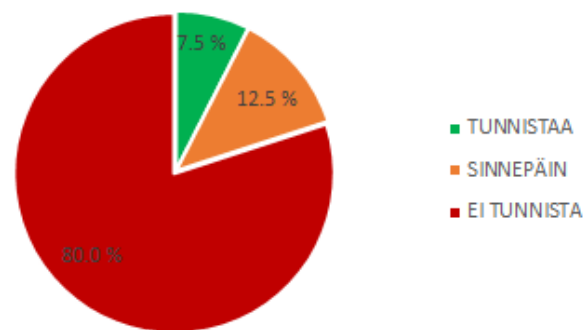
Wals, 2010.

Esim. tieto rahasta

- "Niitä finanssikriisejä tulee ja menee..."
  - Viimeisen 50 vuoden aikana 147 pankkikriisiä (Laeven & Valencia, 2012)
- Yhtenä tekijänä tietämättömyys rahajärjestelmän toiminnasta

Kansanedustajien enemmistö ei tunnista rahan velkaluonnetta (%)

Raha – mitä se on?

- Suomen pankista saa tarkkaa tietoa
  - Esim. [Eurokampus](#)

The screenshot shows the Eurokampus website. At the top, the logo "Eurokampus" is displayed in blue, with the tagline "Suomen Pankki edistää talousosaamista." below it. A navigation bar contains a home icon, "Opettajat", "Yläkoulut" (highlighted in blue), and "Lukiot ja ammattiopistot". Below the navigation bar, the breadcrumb trail reads "Etusivu - Yläkoulut - Mitä raha on? - Raha on velkaa". The main content area features the heading "Yläkoulut" and "Mitä raha on?" on the left, and "Raha on velkaa" on the right, which is underlined.

Pankkitalletuksen luominen

Nordean tase – lainat 1. vaihe

Vastaavaa (Varat)

Laina Matille: 0€

Vastattavaa (Velat)

Matin pankkitili: 0€

Nordean tase – lainat 2. vaihe

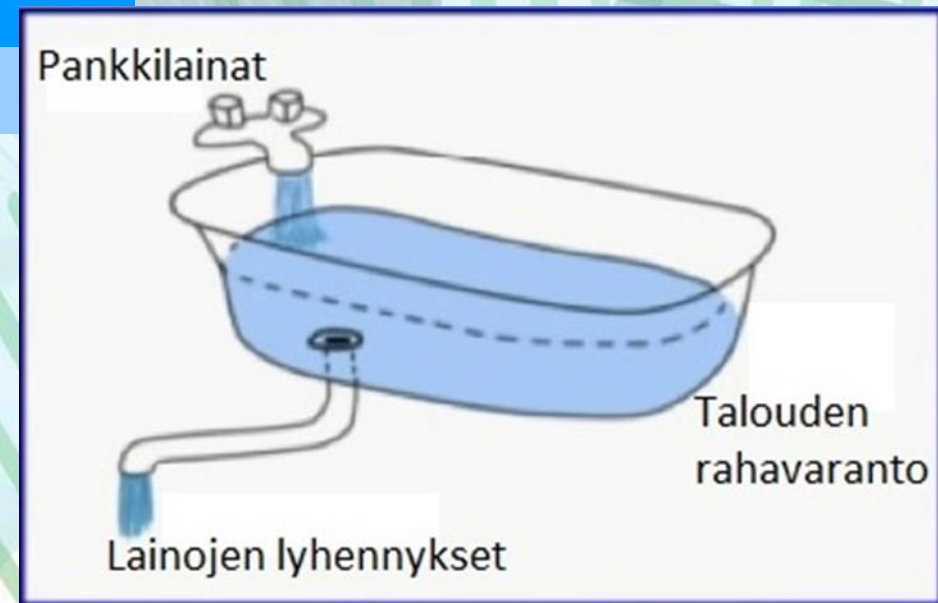
Vastaavaa (Varat)

Laina Matille: 10 000 €

Vastattavaa (Velat)

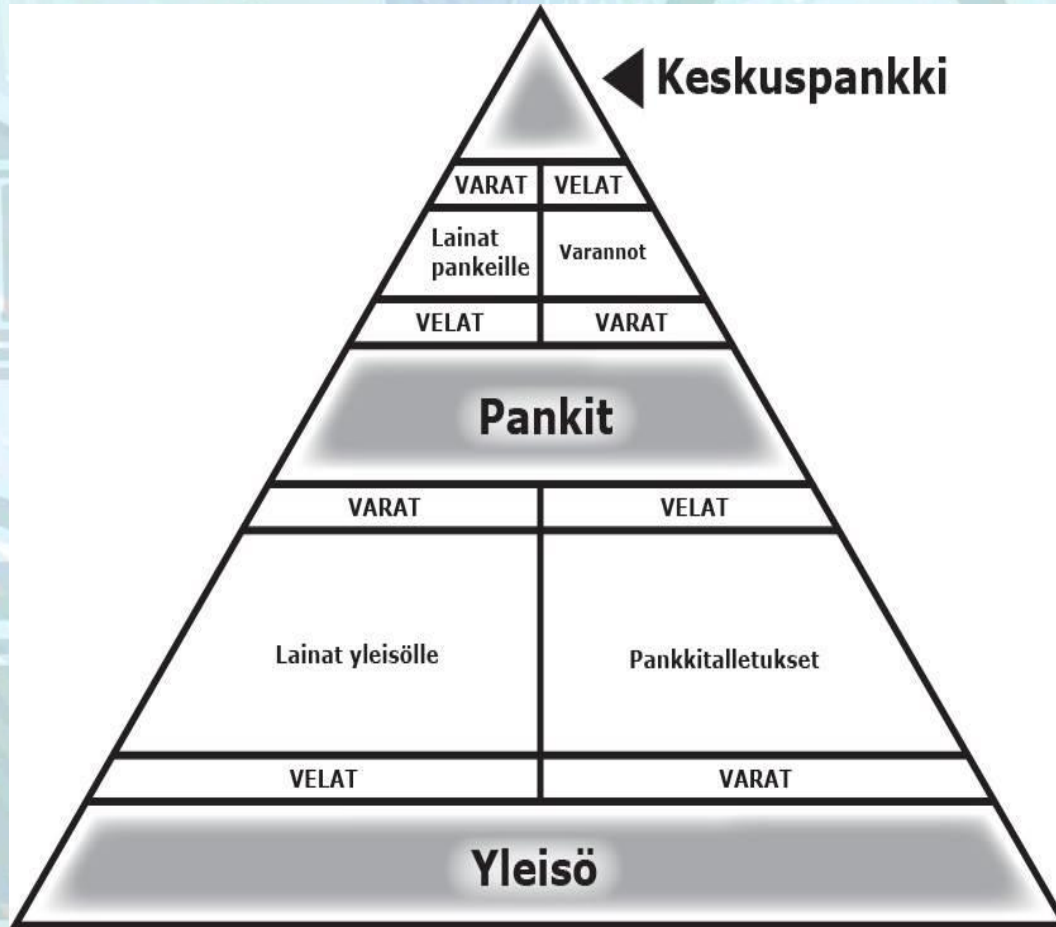
Matin pankkitili: 10 000€

- Tavalliset talletuspankit luovat pankkitalletuksia kaksinkertaisen kirjanpidon avulla
- Asiakkaan velka on pankin varallisuutta, pankin velka on asiakkaan varallisuutta
- Maksettaessa velkaa pankille rahaa vastaavasti tuhotaan

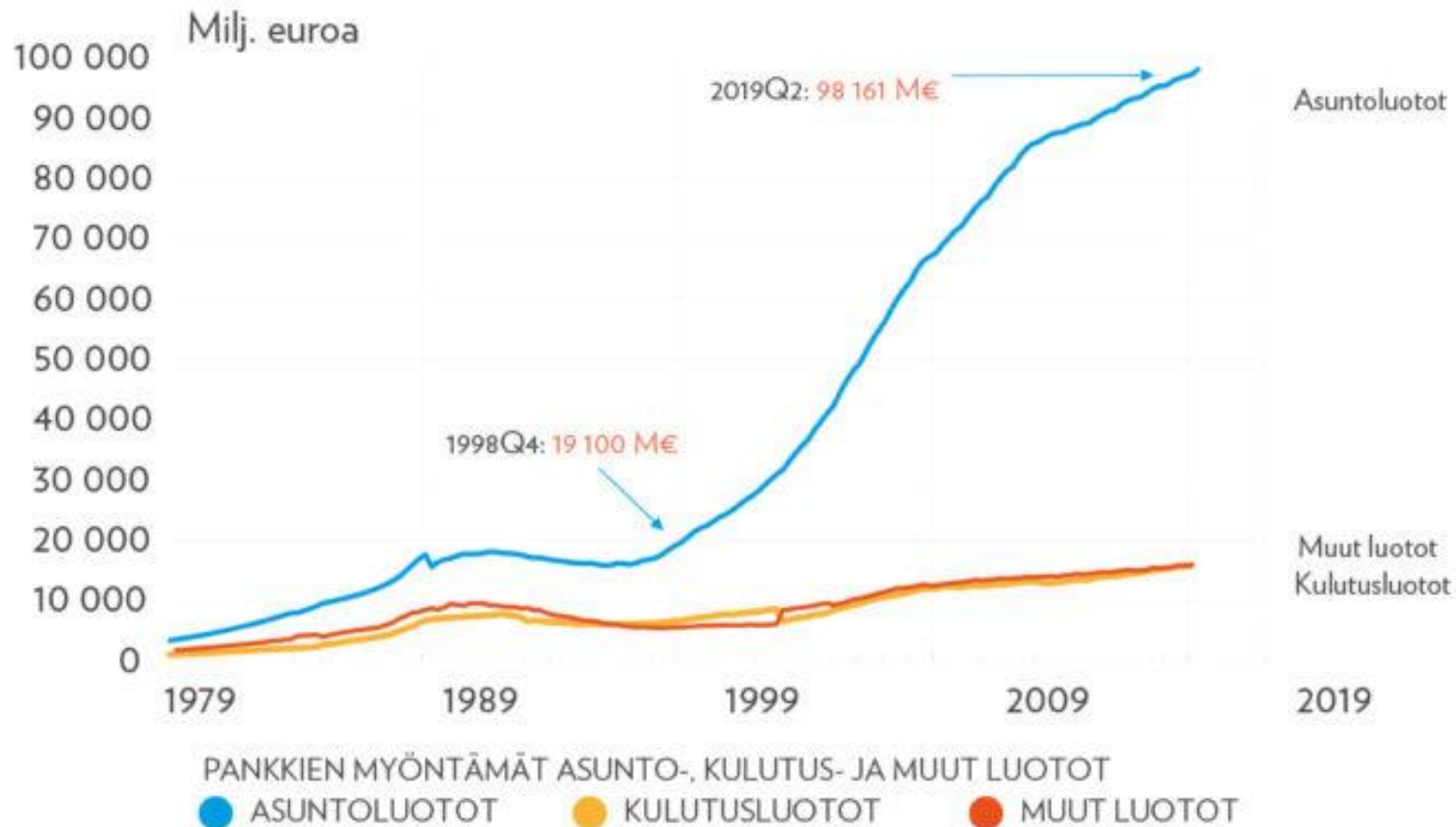

Pankkitalletukset ja keskuspankkiraha

- Yleisön näkökulmasta pankkitalletus ja keskuspankkiraha ovat yksi ja sama asia, niiden suhde on aina 1:1
- Pankkien maksulupauksilla laillisilla ja institutionaalisilla järjestelyillä turvattu erityisasema
- Valtiot toimivat pankkien velkojen takaajana
- Rahoitusjärjestelmä = maksujärjestelmä

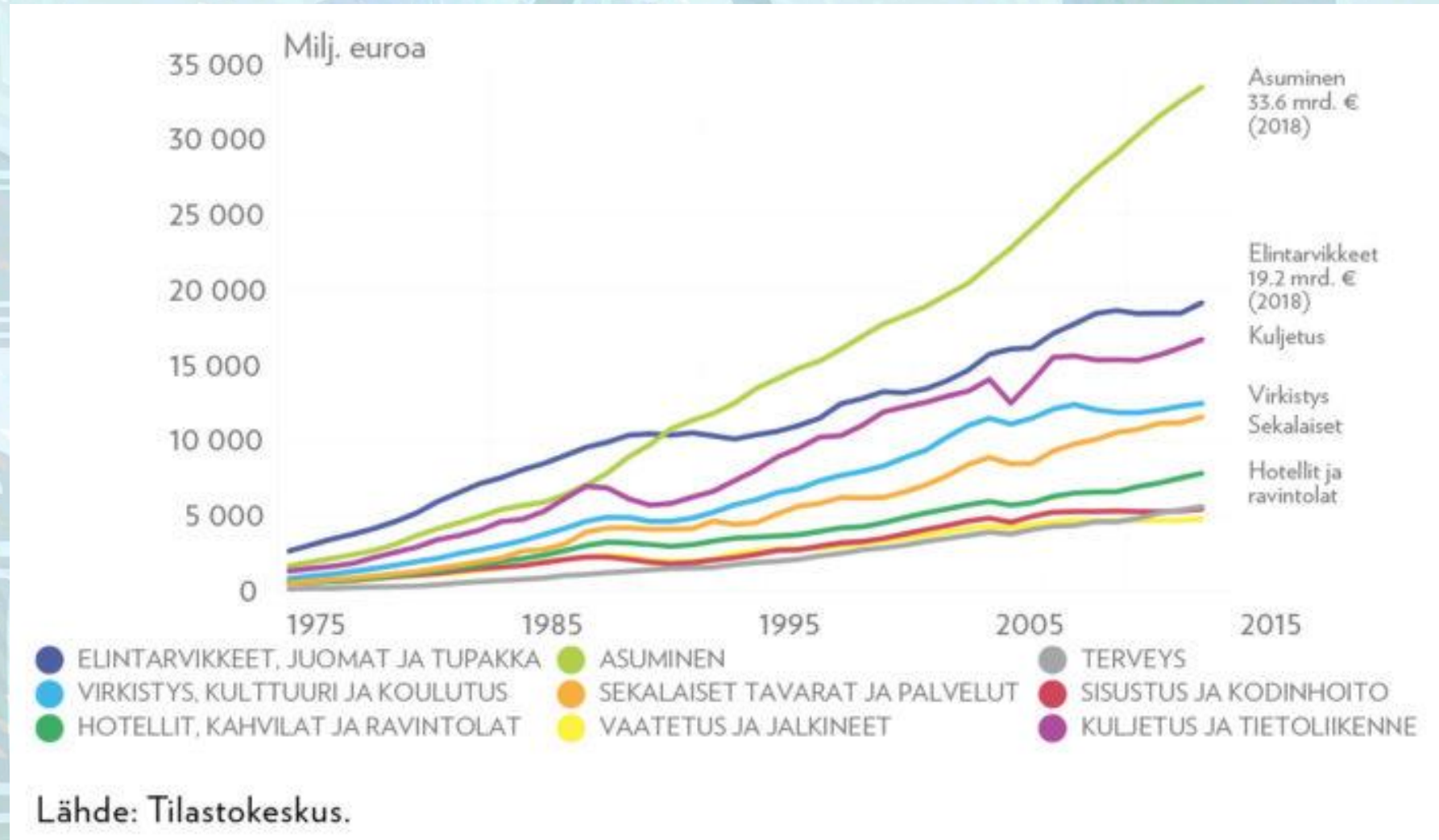
Asuntoluotot yleisimpiä...

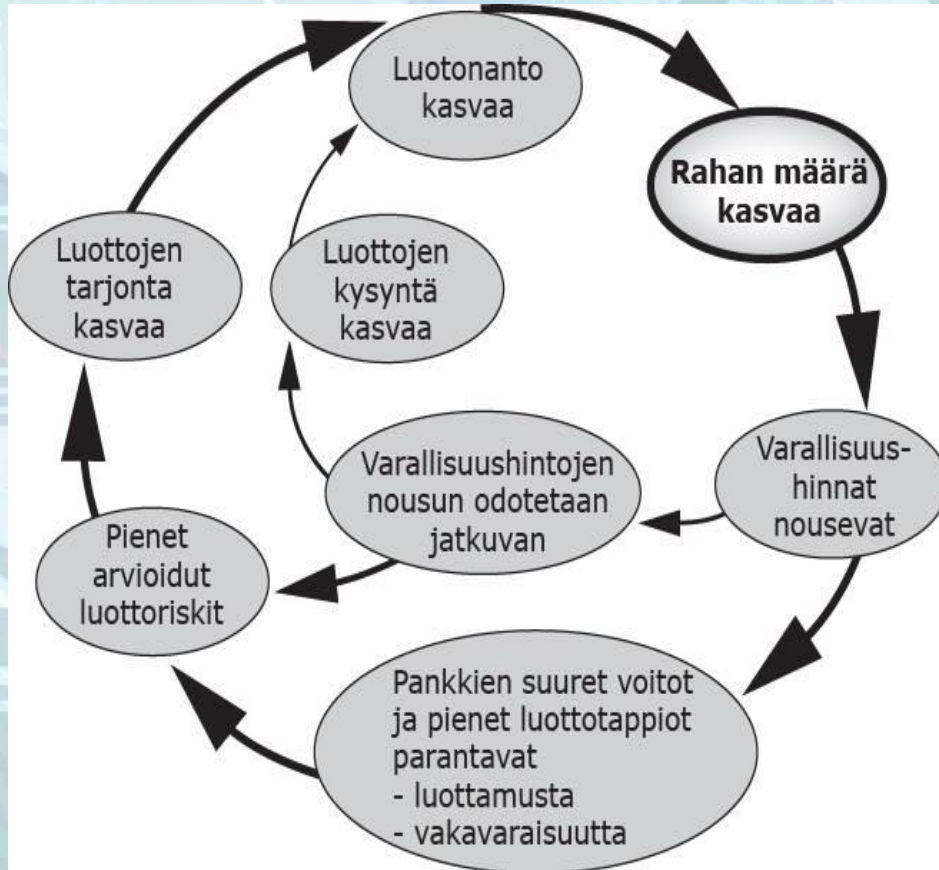
Lähde: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

... joten asumisesta tulee kalliimpaa

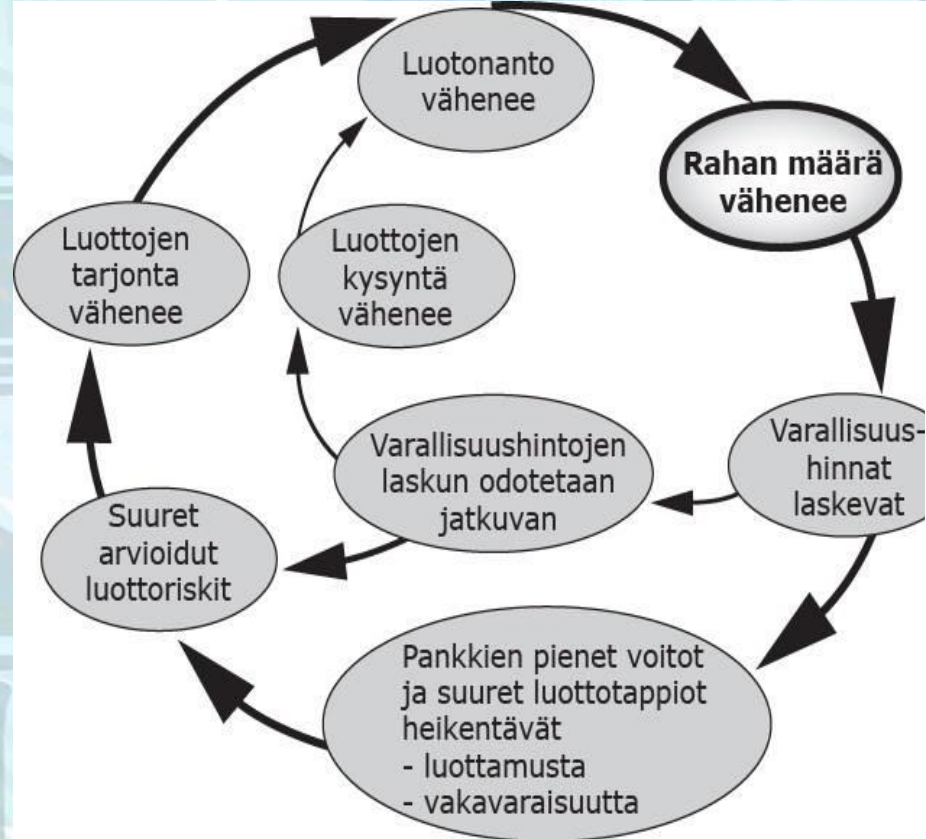
Nousukaudet

- Voimakas velkaantuminen luo talouden noususuhdanteen
- Firmojen myynnit kasvavat, työttömyys laskee ja valtion budjetin alijäämät supistuvat
- Kun rahaa luodaan paljon, syntyy olosuhteet, joissa rahaa kannattaa luoda yhä enemmän

Talouskriisi, taantuma, lama

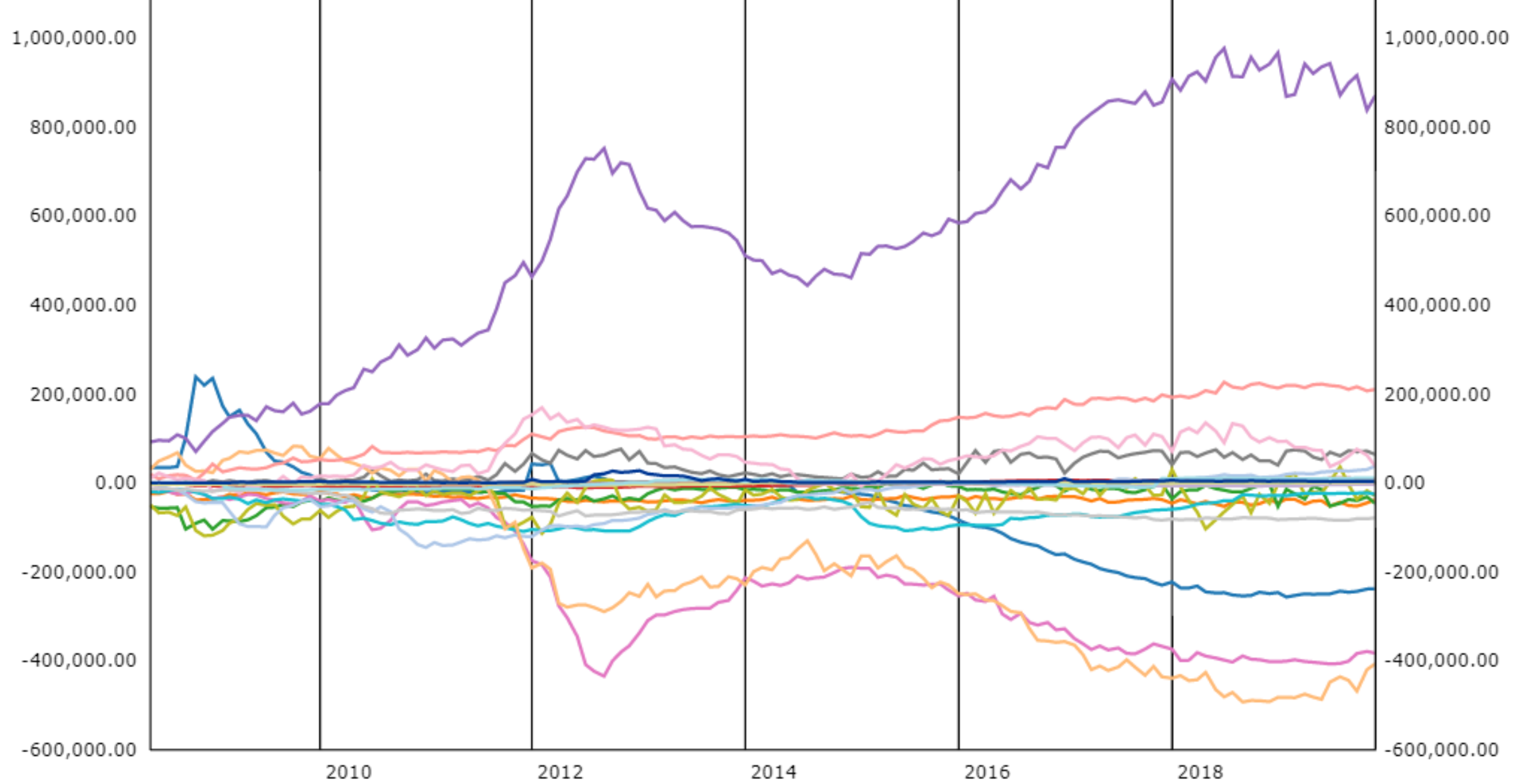
- Kun rahaa luodaan vähän, syntyy olosuhteet, joissa rahaa kannattaa luoda yhä vähemmän
→ taantuma jatkuu ja syvenee
- Velanmaksu tuhoaa rahaa, firmojen myynnit heikkenevät, työttömyys lisääntyy ja valtion budjetin alijäämä kasvaa

Kilpailu rahasta

- Kilpailua rahasta käydään kansantalouksien sisällä ja myös niiden välillä
- Sektoritaseet
- Julkinen + yksityinen + ulkomaan sektori = 0
  - Lue lisää: modernmonetarytheory.fi
- Kaikki maat tavoittelevat vaihtotaseen ylijäämää, koska tällöin saadaan rahaa, johon liittyvä velka jää toisen kansantalouden maksettavaksi
- Tavoitteena ei tasapaino, vaan velkaantumisen helpottaminen toisten kansantalouksien kustannuksella

Yhteiskunnalle kallis järjestely

- Suomen valtio maksoi 105 miljardin euron veloistaan korkoja 1,2 miljardia euroa vuonna 2018
- Patrizio Lainàn [väitöskirjatutkimuksen](#) (2018) mukaan rahareformi eli [pankkien rahanluontioikeuden siirtäminen julkisen vallan vastuulle](#), toisi merkittävää seigniorage (rahan liikkeellelaskusta saatavaa) tuloa valtiolle
  - Suomessa keskimäärin 6 miljardia euroa vuosittain

Raha-asiantuntijuus

- Raha on tavalla tai toisella äärimmäisen oleellinen asia
  - Myös esim. mielenterveys
- Mitä se raha-asiantuntijuus sitten on?
- Taloustiede...
- Pääekonomistit uutisissa...
- Yliopistojen "taloustieteen perusteet" kuuluvat monien talouden asiantuntijoiksi kouluttautuvien peruskursseihin
- Miten näillä kursseilla opetetaan rahasta ja pankeista?

Raha ja pankit taloustieteen oppikirjoissa

University	Learning material of economics core -course		University	Learning material of economics core -course	
Aalto university	The Economy by CORE-team	ECONOMY, SOCIETY, AND PUBLIC POLICY by CORE-team	University of Jyväskylä	Course handout	Begg, et al. Economics, 14th edition (2014)
Hanken School of Economics	The Economy by CORE-team		Oulu School of Business	Acemoglu, D., Laibson D. and List, J.A., Economics, 2018	Murphy (2010) Lessons for the Young Economist.
University of Helsinki	The Economy by CORE-team	Acemoglu, Laibson & List (2016) Economics	Turku School of Economics	Begg, et al.(2008) Economics 9th edition	
Tampereen University	Pohjola, M. Taloustieteen oppikirja	Krugman, P., Wells, R. Graddy, K. Economics.	Lappeenranta-Lahti University of Technology	Pohjola, M. Taloustieteen oppikirja	
Åbo Akademi	The Economy by CORE-team		University of Vaasa	Mankiw & Taylor, Economics (2011)	
			University of Eastern Finland	Sloman (2006) Economics	

Pankkien lainaustoiminta perustuu talletuksiin ja rahakerroinmalliin
Pankkien lainaustoiminta riippuvaista talletuksista
Pankkien lainaustoiminta luottaa rahaa perustuen takaisinmaksusopimuksiin

Ylimielisyys erottavana tekijänä?

Taloustieteilijöiden yhteiskunnallinen tehtävä Robert M. Solow'n sanoin:

"Maybe we are intellectual sanitation workers. The world is full of nonsense ... Maybe the higher function of economics is to hold out against nonsense ... All those theories and models we invent and teach are just nature's way of making people who know nonsense when they see it."

- [Prof. Solow](#) (täyttää kesällä 96 vuotta) on kuuluisa talouskasvun teoretisoinnista ja kokenut ja sanonut aika monia asioita elämänsä aikana
- Mitä ylläoleva lainaus pyrkii sanomaan?
  - Suomen talous ja talouspolitiikka –kurssin viimeisen luennon viimeinen dia syksy 2019, Aalto yliopisto.

Ajatuksia ja lainauksia

"Practical men who believe themselves to be quite exempt from any intellectual influence, are usually the slaves of some defunct economist."
–J. M. Keynes

"If we want to change the economic profession, we need to start changing the world. Economics will follow."

"Ei ole olemassa mitään jäykkiä taloustieteen lakeja, jotka estäisivät meitä rakentamasta inhimillisempää maailmaa."

"Kuvaa aikaamme: Kirkkaimmat mielemme pohtivat ennemmin maailmanloppua kuin kapitalismin loppua."

"Kapitalismin ideaa pönkittää ekonomismin ideologia, joka määrittelee talouden epäpoliittiseksi."

"Se, miten paljon keskuspankit ovat joutuneet puuttumaan markkinoihin finanssikriisin aikana ja jälkeen, kertoo siitä, etteivät vapaat markkinat toimi. Jos kriisissä markkinat eivät toimi, miksi ne toimisivat edes hyvinä aikoina?"

"Köyhyys on ympäristöongelma, koska köyhillä ei ole varaa ajatella ympäristöä."

"Taloustiede – liian tärkeää taloustieteilijöille jätettäväksi"

Aikamme vaatii raha-asiantuntijuutta kaikilta

- Ota rahajärjestelmän perusteet haltuun
  - esim. www.talousdemokratia.fi
  - www.modernmonetarytheory.fi
- Lisää rahajärjestelmän ja talouden kokonaiskuvan hahmotus omaan mindsettiisi ja ryhdy muuttamaan maailmaa paremmaksi.
- Melko realistinen kokonaiskatsaus maailman parantamiseen: <https://eko.bios.fi/>
- Kiitos!

Talousdemokratian aloitteita– Rahareformi, kansalaisosinko, sähköinen käteinen, Kela-pankki

MIELIPIIDE

Keskuspankkitili olisi vastuullinen vaihtoehto

Keskuspankissa rahat olisivat varmassa turvassa,
eikä niillä tuettaisi mitään liiketoimintaa.

HS: 6.4.2016

Jaa

Twiittaa

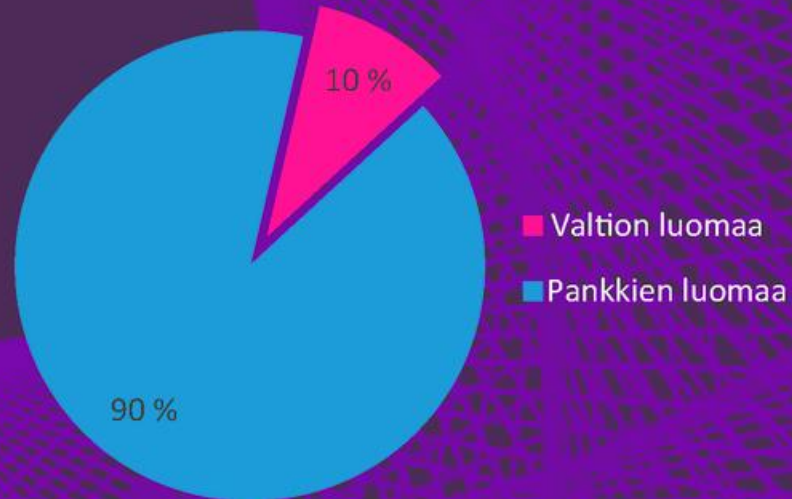
MIKÄ on vastuullisin pankki? Missä pankissa olisi paras pitää rahoja? Veronkiertopaljastuksien seurauksena monet harkitsevat pankin vaihtamista, koska eivät halua olla veroja kiertävän pankin asiakkaana. Esimerkiksi Sdp aikoo viedä rahansa Nordeasta muuhun pankkiin.

Voi hyvin olla, että vaihtamalla paranee ja toinen pankki harjoittaa vastuullisempaa liiketoimintaa. Veronkierto ei kuitenkaan ole yksittäistapaus, vaan kyse on epävakaasta kokonaisuudesta, jossa pankkien voitontavoittelu on poikkeuksetta tärkeämpää kuin todellinen yritysvastuu.

RAHAREFORMI

Pankkien vs. valtion luoma raha euroalueella

Pankkien vs. valtion luoma raha rahareformin jälkeen

Rahareformin hyödyt

- Julkinen rahanluonti ja pankkien täysvarantovaatimus rajaisi maksujärjestelmän systeimiriskiä
- Talletussuojasta luopuminen
- Maksujärjestelmän turvaaminen
- Valtiontulot kasvavat
- Yhteiskunnan velkaantuneisuus vähenee, kansan luottamus politiikkaan kasvaa, voidaan keskittyä oleellisiin asioihin kuten kestävään kehitykseen.
- [Patrizio Lainà'n väitöskirja rahareformista](#)

1 / 12

Rahareformin hyödyt

Suomen Talousdemokratian julkaisu nro 5
Heinäkuu 2015, versio 1.00

Toma Kavonius, Mika Kolehmainen, Patrizio Lainà ja
Lauri Väisänen

Suomen Talousdemokratia

Talous: Raha on todellisuudessa vain kirjanpitomerkitöjä pankkien taseissa

Euroopan rahajärjestelmä kaipaa rakenneuudistusta

Kansanedustaja Elina Lepomäki kaipasi (HS Vieraskynä 13.6.) solidaarisuuden osoittamista ihmisille pankkien ja valtioiden sijaan sekä euroalueen talouspäästösten palauttamista demokraattiseen prosessiin. Nämä ovat tavoittelemisen arvoisia asioita.

Lepomäen esittämissä näkemyksissä on kuitenkin ristiriitaisuuksia, joita pyrimme avaamaan.

LEPOMÄEN mukaan eurojärjestelmän hajoamisesta tai Target2-velkojen nollaamisesta koituisi todennäköisesti maksuja Suomelle. Käytännössä hän kuitenkin vie pohjan väitteeltään toteamalla myös, että Euroopan keskuspankki voi itse luoda rahaa loputtomasti ("toimia negatiivisella pääomalla").

Lisäksi Lepomäki ilmaisi kannattavansa yleistä talletussuojaa, joka käytännössä tarkoittaa Rahoitusvakausviraston byrokratian ylläpitoa ja puskurirahan

säilömistä seuraavaa finanssikiiriä varten.

Ehdotuksemme on, että ihmiskasvoisen solidaarisuuden nimissä rakenteellinen uudistus pitäisikin toteuttaa raha- ja maksujärjestelmään eikä pakotetulla valtioita toimimaan tulolähteenä kansainvälisille sijoittajille.

SVEITSISSÄ järjestettiin 10. kesäkuuta kansanäänestys Vollgeld-aloitteesta. Jos Vollgeld (täysi raha) olisi voittanut äänestyksen, kuten esimerkiksi Financial Timesin Martin Sandbu ja Martin Wolf toivoivat, Sveitsissä olisi toteutettu rahareformi. Se olisi tarkoittanut, että liikepankeille olisi asetettu sadan prosentin varanto vaatimus.

Tämä olisi käytännössä vinyt liikepankeilta kyvyn luoda rahaa pankkilainoja myöntäessään.

Lisäksi se olisi antanut keskuspankille tehokkaammat välineet toteuttaa rahapolitiikkaa.

Vollgeld-järjestelmä tekisi talletussuojasta tarpeettoman, sillä maksujärjestelmä toimisi vain taatulla laillisella maksuvälineellä. Uudistus myös poistaisi pankkisektorin moraalikadon, sillä yksikään pankki ei olisi liian suuri kaatumaan.

Sveitsi järjesti äänestyksen Vollgeld-aloitteesta.

DANIEL STELTER esitti saksalaisessa Manager Magazinissa, kuinka rahareformi tarjoaisi keino ratkaista euromaiden velkakriisin. Hän totesi jopa, että rahareformi "voi olla euron viimeinen toivo", sillä jos rahare-

formia ei toteuteta euroalueella, meillä on ennen pitkää "populistihallitus jokaisessa euromaaassa". Hänen mukaansa rahareformin toteuttamiseksi liikepankit joutuisivat ottamaan valtavasti velkaa keskuspankista.

Koska euromaiden velat ovat lähinnä liikepankkien saatavia, voitaisiin ne kuitata siten, että liikepankkien uudet velat keskuspankille ja euromaiden velat liikepankeille kumoaisivat toisensa keskuspankin taseessa.

TÄMÄ esimerkki valaisee erinomaisesti sitä, kuinka raha on todellisuudessa vain kirjanpitomerkitöjä pankkien taseissa. Tämän oivaltaminen on edellytys euroalueen velkakriisin järkevälle ratkaisemiselle ja sellaisille rakenneuudistuksille, joissa ihmisten tarpeet tuodaan talouspolitiikan keskiöön.

Valtteri Aaltonen
Ari Sliior

Taloudemokratia ry

Keskuspankkireservit ja sähköinen käteinen

- Kutsutaan myös keskuspankkirahaksi tai -varannoiksi
- Tavallaan käteisen sähköinen muoto
- Syntyvät keskuspankin lainanannon kautta (tai varallisuuserien ostamisen yhteydessä)
- Talletuspankit käyttävät maksaakseen toisilleen
- Toistaiseksi tavalliset ihmiset ja yritykset eivät voi päästä käsiksi
- Ei yleensä lasketa osaksi rahan kokonaismäärää, koska käytetään vain pankkien välisessä maksuliikenteessä

Next step: a technical solution for the e-krona

NEWS *“The next step in the Riksbank's work on the e-krona should be to build an e-krona to learn more and test which solutions are viable and possible to realise,” says Eva Julin, project manager of the Riksbank's e-krona project. A technical solution would provide the Riksbank with greater knowledge prior to a decision on whether or not to issue an e-krona.*

Laajaa
kannatusta
keskuspankin
digivaluutalle

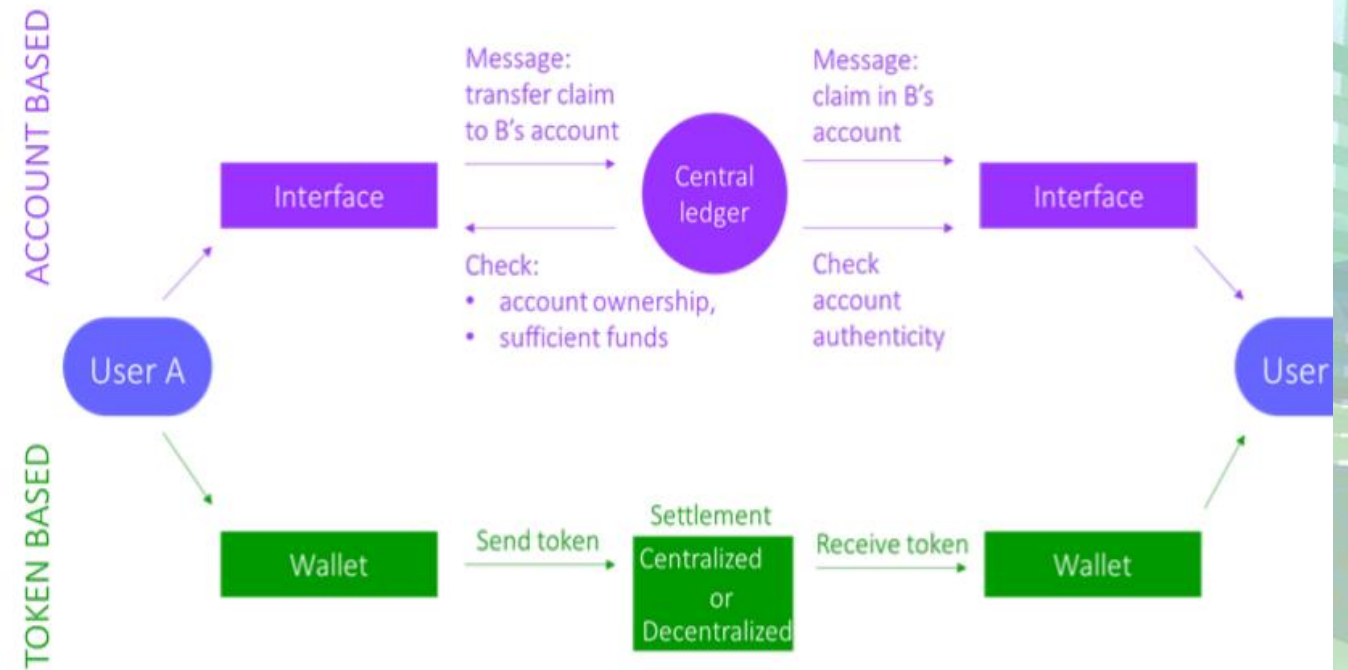
International Monetary Fund head Christine Lagarde said central banks around the world should consider issuing digital currency.

Laillisen maksuvälineen digitalisointi

- [SP: Käteinen – ainut laillinen maksuväline? 10.2.2017](#)
  - ”Keskuspankkien ja lainsäätäjien on ennen pitkää ratkaistava, tarvitseeko luotettava digitaalinen maksuväline tulevaisuudessa laillisen maksuvälineen aseman ja mikä olisi keskuspankin roolin liikkeeseenlaskussa.”
- [Pitäisikö keskuspankkien laskea liikkeelle sähköistä käteistä? 24.10.2016](#)

Figure 1. Account- and Token-Based CBDC, Basic Mechanics

Source: IMF staff

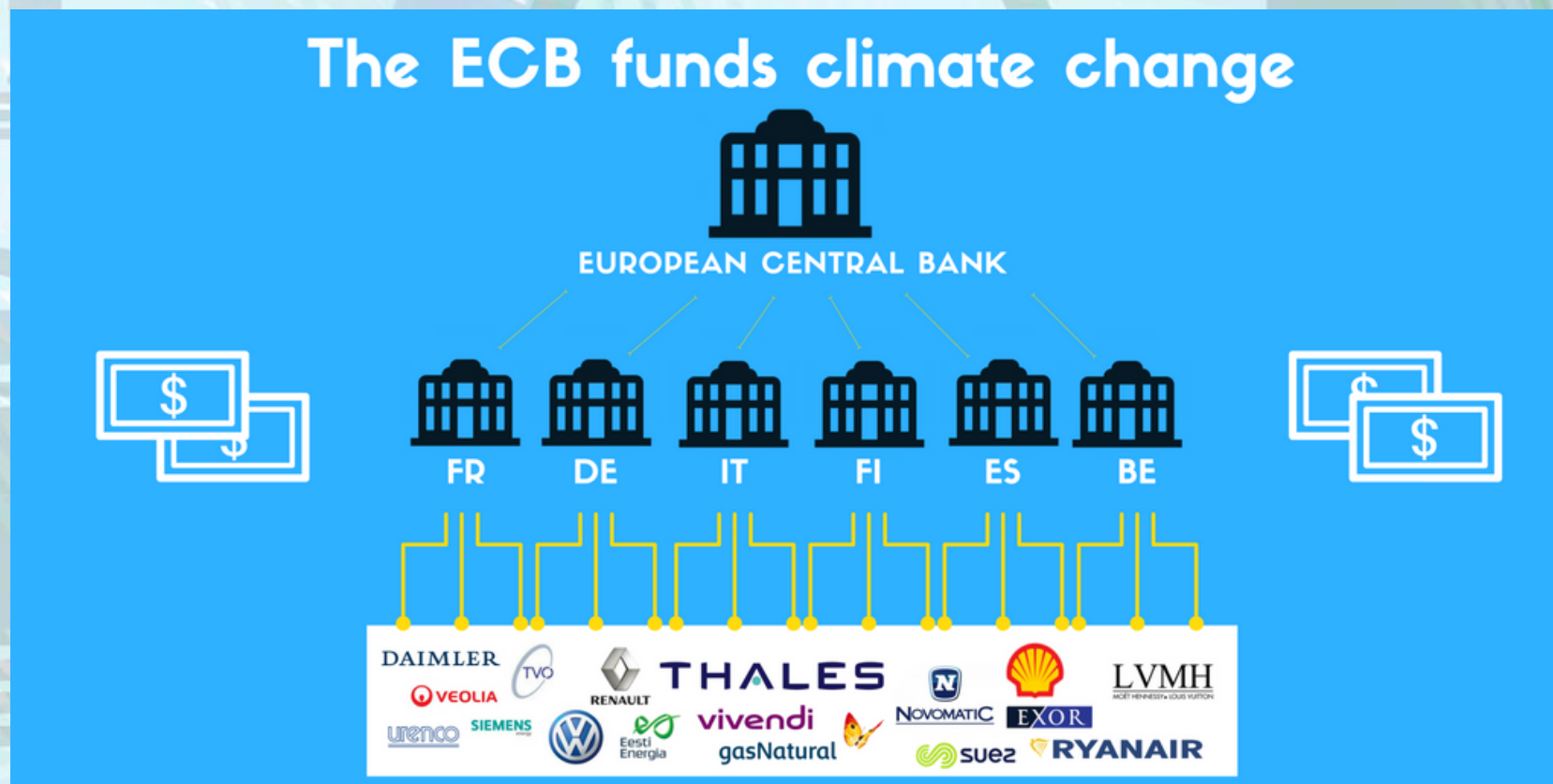

Sähköisen käteisen vaikutukset pankkeihin

- [EKP:n huolena](#) sähköisen käteisen ja pankkitalletusten kilpailu, joka johtaisi talletuspakoon → oikeastaan tämä on tärkeä ominaisuus
- Talletuspankit jatkaisivat toimintaansa kuten ennenkin (riskianalyysi)
- Talletussuojasta luopuminen → ei veronmaksajien rahoittamia pelastuspaketteja
- Kannustimet kohdillaan: pankkitalletukset riskipitoisia sijoituksia (ei moraalikatoa)
- Tekee pankeista todellisempia rahoituksen *välittäjiä*
- Kannustaa innovoimaan uusia maksamisen tapoja: saanut aikaan mm. shekit, maksukortit ja verkkomaksamisen

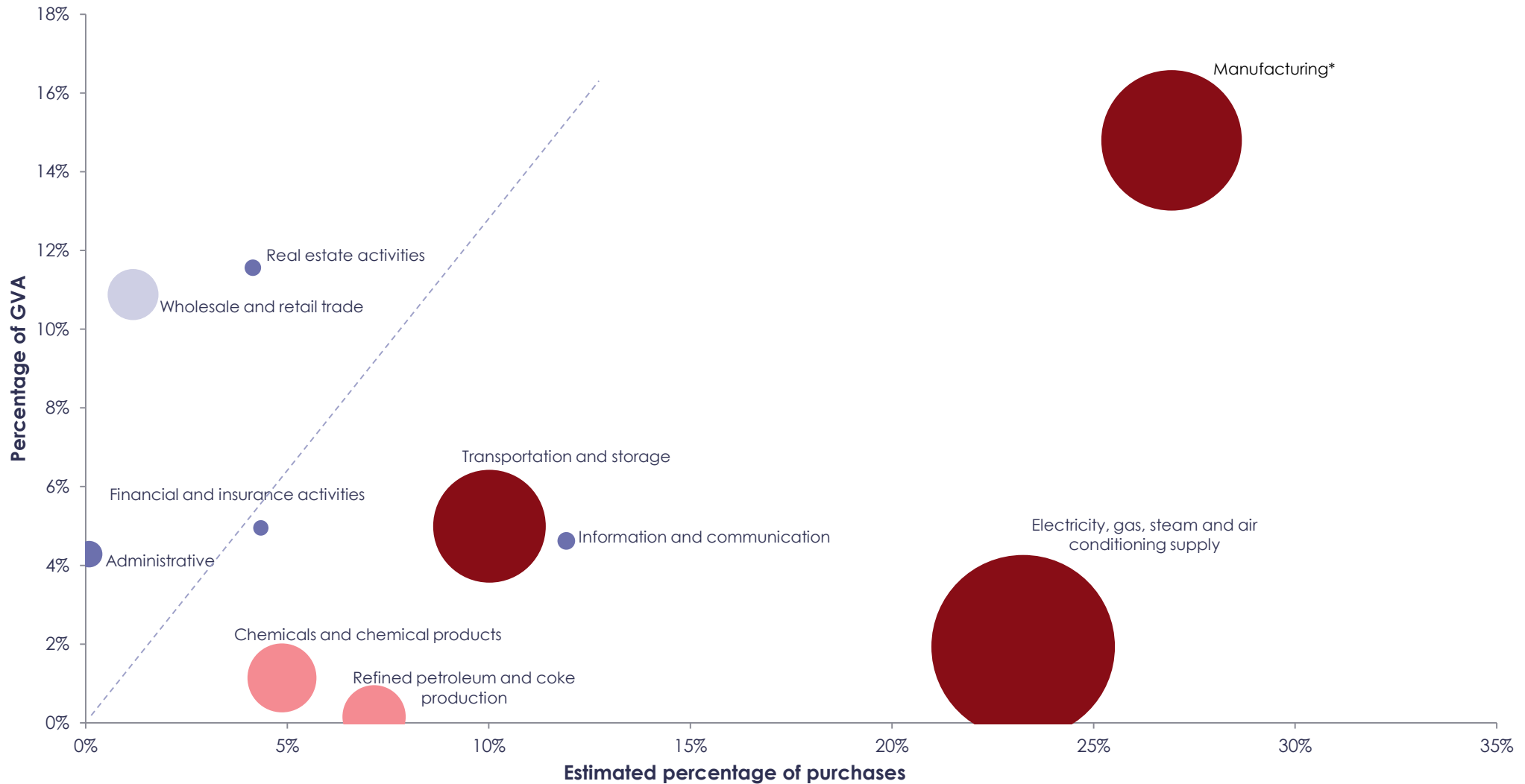
EKP:n ongelmalliset elvytystoimet

- Vuodesta 2015 lähtien EKP on pyrkinyt elvyttämään taloutta QE-ohjelmansa avulla
- Tyhjistä luodut rahat ovat menneet finanssisektorille (ei reaalitalouteen)
- Vuonna 2016 ohjelma laajeni yritysvelkakirjojen ostoihin
  - Corporate Europe Observatoryn tutkimus 12/2016

Carbon intensity of (estimated) purchases (ECB)

QE4People – Helikopteriraha - Elvyttävä kansalaisosinko

- Uutta rahaa luodaan suoraan kansalaisille
- Voidaan luoda joko ”lahjana” tai ostamalla varallisuutta
- Uusi raha päätyy suoraan reaalitalouteen
- Tehokkaampi tapa elvyttää taloutta kuin perinteinen QE

PositiveMoney
Europe

Varamaksujärjestelmä Suomelle?

- Kansalaisilla oltava oikeus nykyaikana päästä käsiksi myös virallisen rahan sähköiseen muotoon
  - Toimisi varamaksujärjestelmänä
- Suomen pankki olisi luontevin roolinsa kautta
  - Keskuspankkireservit julkiseen käyttöön
- Vastuutaho: Kela? Verottaja? Posti?
  - ["Kela-pankki vapauttaisi yksityispankeista" KU 19.11.2018](#)
  - ["Perustetaan moderni postipankki" HS 1.12.2019](#)

Kela

Green New Dealin ytimessä rahaymmärrys

- ”MMT:n keskeinen johtopäätös on, että maan, jolla on oma valuutta ja oma keskuspankki, talouden toimintaa ei rajoita julkisten varojen niukkuus vaan reaaliset resurssit kuten osaaminen ja luonnonvarat.” [Green New Deal monitieteisen ympäristötutkimuksen näkökulmasta Kalevi Sorsa -säätö](#) | 27.02.2019
- ”Rahoituksen näkökulmasta yhdysvaltalaisella GND:llä ja euromaata koskevalla ekologisella jälleenrakennuksella on valtava ero. -- euromaalla ei ole omaa valuutta eikä keskuspankkia, eikä se tällöin voi suvereenisti päättää julkisen rahoituksensa järjestämisestä. Euromaan oletetaan noudattavan euroalueen sopimuksia, erityisesti niin kutsutun *vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjä*. Euroopan keskuspankki ei myöskään voi suoraan rahoittaa valtioiden menoja. Jos siis modernin rahateorian oppeja halutaan täysimääräisesti soveltaa, on ajateltava euroaluetta ekologisten jälleenrakennuksen toimeenpanijana. Sinänsä tämä voisi olla varsin järkevää – esimerkiksi energia- ja liikennesektoria kannattaa ajatella fyysisen toteutuksenkin kannalta yli yksittäisen maan rajojen – mutta poliittisen agendanmuodostuksen ja toimeenpanon kannalta kyseessä on hyvin erilainen prosessi. Toki euromaa voi nykyisen institutionaalisen kehikonkin sisällä esittää laajoja transitio-ohjelmia. Esimerkiksi Espanjan hallitus esitti juuri 47 miljardin euron julkisen investointisuunnitelman ilmastopäästöjen vähentämiseksi seuraavan kymmenen vuoden aikana”

Rahojen moninaisuus ja kestävä kehitys

- [Bernard Lietaer](#): Rahankaan ei pitäisi olla monokulttuuri.
- Tunnettuja [paikallis- ja rinnakkaisvaluuttoja](#):
  - WIR (Sveitsi)
  - Bristol Pound (paikallinen valuutta Bristolissa)
  - Aikapankki (verottajan kanssa ongelmia)
  - Sysmä (2018 kokeilu mutta keskeytettiin)
- Jos rahajärjestelmäanalyysi kunnossa kaikki mahdollisuudet onnistua.
  - Rinnakkaisvaluutat voivat vakauttaa taloutta, parantaa ympäristöä paikallisemmän tuotannon kautta, sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa. Kaikkia velkaperusteisen rahajärjestelmän ongelmia rinnakkaisvaluutat eivät kuitenkaan voi korjata, koska verot on maksettava virallisella valuutalla.

